

Oponentský posudek disertační práce

Prevalence a závažnost sexuálních dysfunkcí u pacientů s vybranými revmatickými onemocněními a efekt specializované fyzioterapeutické intervence na sexuální zdraví těchto pacientů

Autorka: Mgr. Barbora Heřmánková

Školitel: Doc. MUDr. Michal Tomčík, Ph.D.

Univerzita Karlova

Fakulta tělesné kultury a sportu

Předmětem disertační práce je výzkum dopadu chronické choroby na výskyt sexuálních dysfunkcí u nemocných trpících systémovou sklerodermií (SSc) či idiopatickou zánětlivou myopatií (IZM). Jedná se o práci, která vychází z odborného zaměření Mgr. Heřmánkové, která se dlouhodobě, jak mám možnost sledovat, zabývá problematikou rehabilitace nemocných trpících revmatickými chorobami.

Struktura disertační práce je založena na teoretickém úvodu, stanovených cílech vlastního výzkumu, popisu metodiky, výsledkové části, diskuzi, závěrech a přílohách. Práce čítá 132 stran textu plus 6 příloh, 22 tabulek, 14 grafů či obrazů, autorka uvádí k vlastnímu textu disertační práce 187 citací. Text disertační práce je přehledný, je členěn do 7 kapitol, následovaných seznamem použité literatury.

V teoretickém úvodu se autorka věnuje současné problematice systémové sklerodermie i idiopatickým zánětlivým myopatiím, jejich klinickému obrazu, diagnostice a léčbě a podrobně se věnuje současnému stavu poznání o dopadu obou nemocí na sexuální funkce žen i mužů. U žen se jedná o čtyři hlavní kategorie poruch - poruchy sexuální touhy, vzrušení, orgasmu a dyspareunie. U mužů pak erektilní dysfunkce, porucha dosažení orgasmu či ejakulace. Věnuje se diagnostice těchto poruch, která je z velké části založena na dotazníkovém šetření, ale zahrnuje také klinické aspekty - vyšetření funkce svalů pánevního dna a jejich inervace, gynekologické či urologické vyšetření, psychologicko-sexuologické vyšetření, u mužů i duplexní ultrazvuk pohlavních orgánů. Nelze pominout v této oblasti dopad těchto stavů na vnímání vlastního těla. Věnuje se také rozboru dostupné literatury, která je zejména a v případě IZM spíše sporadická. Zmiňuje se také o léčbě těchto stavů, která spočívá v komplexních přístupu, který zahrnuje jako farmakologickou léčbu, tak také rehabilitaci a psychologickou podporu. Jako rehabilitační pracovnice se věnuje také problematice vztahu těchto dysfunkcí k pánevnímu dnu. Rozebírá jeho anatomii, fyziologii a

vztah k sexuálním funkcím, možnosti vyšetření, kineziologický rozbor včetně systému PERFECT (power, endurance, repetition, fast contraction, elevation, co-contraction, timing).

V další části Mgr. Heřmanová stanovuje cíle svého výzkumu, kterými jsou:

- 1) Průřezové zhodnocení prevalence a závažnosti sexuálních dysfunkcí a dysfunkcí pánevního dna pomocí validovaných dotazníků u čtyř kohort pacientů (SSc – muži/ženy, IZM – muži/ženy) v porovnání se zdravou kontrolní skupinou se stejným pohlavím a věkem.
- 2) Analýza asociace klinických a laboratorních parametrů s mírou sexuální funkce a funkce pánevního dna u pacientů se SSc a IZM.
- 3) Zhodnocení nezávislých prediktorů sexuální dysfunkce a dysfunkce pánevního dna u mužů a žen se SSc a IZM pomocí multivariační logistické regrese.
- 4) Zhodnocení účinků 8týdenní specializované fyzioterapeutické intervence na sexuální zdraví pacientek se SSc a IZM.

Autorka se pak věnuje popisu metodiky svého výzkumu, který se skládá ze dvou navazujících projektů. Jedná se o prospektivní kontrolovanou studii hodnotící prevalenci a závažnost sexuálních dysfunkcí u pacientů se SSc a IZM proti adjustovaným zdravým kontrolám. Druhý projekt je pilotní intervenční nerandomizovaná kontrolovaná studie, která hodnotí efekt cílené fyzioterapie na sexuální zdraví žen se SSc a IZM. Definiuje soubor nemocných, vstupní i vylučovací kritéria, mezi něž patří také informovaný souhlas se vstupem do výzkumného programu. Charakterizuje také metodu sběru anamnestických, klinických a laboratorních dat, popisuje zvolené dotazníky pro hodnocení aktivity choroby, depresivity, disability, funkčního postižení, fyzické zdatnosti atd., a také dotazníky hodnotící sexuální funkce a funkce pánevního dna u žen i mužů a podrobně popisuje objektivní vyšetření prováděné fyzioterapeutem.

Fyzioterapeutická intervence pak byla prováděna autorkou ve skupině 16 nemocných žen (12 pacientek se sklerodermií, 4 s IZM) 2x týdně 60 minut po dobu 8 týdnů. V rámci terapie byla každá pacientka instruovaná k individuálnímu domácímu cvičení. Pacientky v KS neměly po dobu intervence žádnou individuální fyzioterapii ani jinou terapii zaměřenou na léčbu sexuálních funkcí. Obě skupiny vyplnily baterii dotazníků hodnotící sexuální funkce, kvalitu sexuálního života, únavu, depresi, pohybovou zdatnost, funkční omezení, celkovou kvalitu života, funkci ruky u SSc a funkci úst u SSc, aby byl zhodnocen efekt fyzioterapeutické intervence.

V dalších kapitolách pak autorka diskutuje získané výsledky a kriticky je hodnotí v kontextu odborné literatury zabývající se tématem.

Vlastní hodnocení dizertační práce: Autorce se podařilo vytvořit autentickou práci, která poskytla podklady k několika impaktovaným publikacím. U dvou z nich je magistra Heřmánková první autorkou. Zpracování tématu je velmi pečlivé, text je čtivý, tabulky a obrázky jsou správně popsány, je uveden seznam zkratk, což zjednodušuje orientaci v textu. Literatura je kompletní, citována konzistentně dle přijímané mezinárodní konvence. Statistické metody jsou zvoleny správně. Vlastní část výzkumu odpovídá na všechny položené otázky a hypotézy. Diskuze je objektivní a závěry jsou jasně formulovány. Za velmi cenné lze považovat fakt, že veškerá cvičení, intervence s pacienty jakož i hodnocení výsledků práce prováděla sama autorka. V její osobě se pojí schopnosti erudovaného rehabilitačního pracovníka s vědeckým přístupem k problematice výzkumně obtížně uchopitelné a citlivé. V práci je minimum překlepů a oceňuji i jazykovou úroveň textu. O schopnosti autorky k samostatné vědecké práci nemůže být pochyb.

Dotazy:

1. Vzhledem k nedostatku času v ordinacích revmatologů i dalších specialistů je problematika sexuálních dysfunkcí pacientů všeobecně opomíjená. Zvažuje autorka sepsat průvodce touto oblastí pro nemocné SSc a IZM? Dle mého názoru by to bylo velmi záslužné.
2. Zdá se, že fertilita premenopauzálních žen se SSc a IZM není podstatně snížena. Jak postupovat z pohledu fyzioterapeuta v graviditě těchto nemocných? Jak je připravit na porod? Má s touto problematikou autorka vlastní zkušenosti?

Závěr: Posuzovaná disertační práce obsahuje řadu cenných poznatků, které obohacují pohled na problematiku sexuální dysfunkce a rehabilitace nemocných se SSc a IZM. Práce svědčí o autorčiných teoretických a praktických znalostech zkoumané problematiky, ale také o schopnosti aplikovat je v konkrétní klinické situaci. Doporučuji jednoznačně přijmout tuto práci v předložené formě komisí a na jejím základě po projednání, po úspěšném absolvování oponentského řízení a po splnění zákonných podmínek udělit titul Ph.D.

Prof. MUDr. Pavel Horák, CSc.
III. interní klinika FN a LF UP Olomouc
I. P. Pavlova 6
772 00 Olomouc

Olomouc, 3. 2. 2023